

„Mis
Lietuva
2009“:

kaimo žmonės
mažiau išlepę 12 p.

NEMOKAMAS
Tiražas
50 000

Žemės ūkio specialistų teigimu, bene labiausiai ūkininkų pajamos šiemet sumažės dėl kritusių pieno supirkimo kainų

„European Community“ nuotr.

Ūkininkų piniginiams – sunkmečio dieta

Kęstutis PRANCKEVIČIUS

Lietuvos žemdirbiai šiemet gaus apie vieną milijardą litų mažiau pajamų nei pernai. Taip prognozuoja Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro specialistai.

Negautos pajamos jau pakoregavo kai kurių žemdirbių planus – Statistikos departamento duomenimis, bendras galvijų skaičius per devykis šių metų mėnesius, palyginus su 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu, sumažėjo beveik 6 proc., kiaulių – apie 9 proc.

Didžiulis supirkimo kainų kritimas

Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos (LŽŪBA) prezidentas Jeronimas Kraujelis įsitikinęs, kad daug negandų matęs Lietuvos kaimas turi atlaikyti ir dabartinį ekonominį sunkmetį.

„Šiemet bendras deklaruotas žemės ūkio plotas padidėjo iki 2 mln. 640 tūkst. ha. Tačiau nežymiai sumažėjo ūkių, užsiimančių prekybine gamyba. Pavyzdžiui, 2008 m. buvo deklaruotos 678 ūkio įmonės, o šiemet – 672. Šių ūkių sumažėjimą lėmė gerokai kritusios ne tik galvijų, bet ir grūdų supirkimo kainos“, – savo išvaggomis dalijosi J.Kraujelis.

Pasak jo, didžiulius praradimus Lietuvos

ūkininkai patiria dėl kritusių supirkimo kainų. „Pernai vidutinė grūdų supirkimo kaina buvo 562 litai už toną, tuo tarpu šiemet – vos apie 380 litų. Tikėtasi, kad šiemet žemės ūkį išgelbės rapsai. Deja, ir šios produkcijos supirkimo kainos gerokai smuktelėjo – nuo 1270 iki 920, o kai kur 850 litų už toną“, – pastebi J.Kraujelis.

Pienininkystės vargai

LŽŪBA prezidento teigimu, prasčiausia situacija yra pienininkystės sektoriuje. „Jeigu 2008-aisiais per 9 mėnesius už parduotą pieną žemdirbiai gavo 940 mln. litų, tai šiemet per tą patį laikotarpį – tik 565 mln. litų. Taigi, apie 40 proc. lėšų mažiau nei pernai. Viską nuodugnai paskaičiavus, negausime apie milijardą litų pajamų. Tokie rodikliai byloja, jog šis sezonas žemės ūkiui bus vienas iš liūdnesnių“, – prognozuoja J.Kraujelis.

Panašiomis mintimis su „Artojumi“ pasidalijo ir Lietuvos ūkininkų sąjungos vicepirmininkas Vytautas Rakickas. Jis pasiguodė, kad per pastarąsias savaites pagaliau pakilo pieno supirkimo kainos – vidutiniškai nuo 56 iki 75 centų už litrą. Šis faktas sutapo su neseniai Žemės ūkio ministerijos pareikštu ketinimu pastatyti

kooperatinę pieno perdirbimo įmonę, kuri galėtų būti rimta atsvara perdirbimo bendrovėms.

„Kooperatinės veiklos atsiradimas kaime yra reikalingas, nes kitaip žemdirbiams atsilaukyti nelygiavertėje konkurencinėje rinkoje bus nelengva“, – pažymi V.Rakickas.

Bankrutuoti nesiruošia

Vienoje iš derlingiausių Dzūkijos žemių, Simno apylinkėje, veikiančios žemės ūkio bendrovės „Atžalynas“ direktorius Algis Žėkas atviravo, jog šie metai ūkiui per pastarąjį dešimtmetį yra patys prasčiausi, tačiau bankrutuoti nesiruošia. Nors šiemet javų ir rapsų derlingumas buvo toks pat didelis kaip ir pernai, bet šis teigiamas faktorius nė kiek nepradžiugino – dėl gerokai sumažėjusių grūdų ir pieno supirkimo kainų bendrovė jau spėjo patirti daugiau nei 200 tūkst. litų nuostolių.

„Per šį sunkmetį apie pelną net negalvojame, tik žiūrime, kad į didesnius nuostolius neįkluptume. Viliamės, kad bent šiek tiek mūsų patirtus praradimus kompensuos 100 hektarų plote neblogai užderėję cukriniai runkeliai“, – pasakojo daugiau kaip 2 tūkst. hektarų plotą valdančios ir daugiausia augalininkystę užsiimančios įmonės direktorius A.Žėkas.

Žemdirbiams siūlomos lengvatinės paskolos 2 p. ▶

Sąlygos paramai gauti – dar paprastesnės 4 p. ▶

Su nauja miško kirtimo technika dirbti našiau 8 p. ▶

ŽINIOS TRUMPAI

Superkama mažiau bulvių, bet daugiau agurkų

Didmeninės ir mažmeninės prekybos bei kitos įmonės rugsėjo mėnesį supirko 2563 tonas šviežiam vartojimui skirtų bulvių. Tai yra 27,88 proc. mažiau nei pernai tuo pačiu metu. Krito ir vaisių bei uogų supirkimas. Šviežiam vartojimui jų supirkta 29,26 proc. (iki 219,7 tonos), o perdirbimui – 2,42 karto (iki 6 426,6 tonos) mažiau.

Daržovių supirkimas taip pat buvo mažesnis, išskyrus agurkus, kurių šiemet rugsėjį lyginant su pernykščiu supirkta 4 kartus daugiau (iki 195,149 tonos). Kitų daržovių supirkta mažiau, pavyzdžiui, burokėlių – 5,1 karto, svogūnų – 1,97 karto, rūgštynių, pomidorų, česnakų – 1,96 karto.

Laikinas draudimas kiaulių eksportui į Leningrado sritį

Iki lapkričio 21 dienos Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (VMVT) dėl kiaulių maro grėsmės uždraudė kiaulių eksportą į Leningrado sritį. Kiaulių augintojų asociacijos nariai išpareigojo papildomai dezinfekuoti visus gyvulius gabenančius automobilius, grįžusius iš Rusijos, o VMVT – įvesti automobilių dezinfekavimo kokybės tikrinimo monitoringą.

Avių skaičius – stabilus

Lietuvoje spalio mėnesio pradžioje buvo įregistruota 56,27 tūkst. avių – beveik tiek pat kiek pernai (56,28 tūkst.). Tiesa, avių laikytojų buvo įregistruota 2,2 proc. daugiau – 7,33 tūkst. Avininkystės ūkių, laikančių 21 avį ir daugiau, skaičius padidėjo 1,4 proc. – iki 497 ūkių. Šiuose ūkiuose laikoma 73,5 proc. visų mūsų šalyje įregistruotų avių.

Gyvėja prekyba traktoriais

Rudenį traktorių išsigyjama daugiau nei vasarą. Vien tik rugsėjį iš viso įregistruota 613 traktorių ir tai yra net 178 daugiau palyginti su rugpjūčiu. Žemdirbiai rugsėjį įregistravo 117 naujų traktorių, tai yra beveik penktadalį visų įregistruotų traktorių.

Didžiosios dalies (65 proc.) įregistruotų naujų ratinių traktorių galia buvo mažesnė kaip 100 AG. Nuo 100 iki 200 AG galios ratiniai traktoriai sudarė 32,5 proc. Didesnės kaip 200 AG galios traktoriai sudarė tik 2,5 proc.

Kviečių ir miežių supirkimas

Nuo lapkričio 1 d. prasidėjo 2009–2010 metų intervencinis grūdų pirkimas. Paraiškas bus galima teikti iki kitų metų gegužės 31 d. Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra intervencijai supirks išdžiovintus, išvalytus, geros prekinės išvaizdos, atitinkančius nustatytus minimalius kokybės reikalavimus kviečius ir miežius.

Žemdirbiams siūlomos lengvatinės paskolos

Redakcijos archyvo nuotr.

Paskolų gali siekti modernią žemės ūkio techniką norintys įsigyti ūkininkai

Virginija KLIMIENĖ

Ūkininkai ir žemės ūkio bendrovės jau gali pasinaudoti lengvatinėmis paskolomis investiciniams projektams įgyvendinti.

Paskolų mažesnėmis nei rinkos palūkanomis galima siekti pagal dvi Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos (KPP) priemones: „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ arba „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“.

Be to, paskolas gali gauti ir besikreipiantys paramos pagal šių KPP priemonių supaprastintąsias įgyvendinimo taisykles. Ir vienu, ir kitu atveju privaloma įvertinti KPP priemonių tinkamumo kriterijus paramai gauti.

Lėšos paskoloms bus skiriamos iš Paskolų fondo, kurį valdo Žemės ūkio paskolų garantijų fondas (ŽŪPGF).

Galima siekti tik paskolos

Atsižvelgiant į galimybę gauti paskolą, paraišką galima teikti trimis būdais: pirmuoju – siekiant tik investicinės paramos, antruoju – siekiant tik paskolos, o trečiuoju – tam pačiam projektui siekiant ir investicinės paramos, ir paskolos.

Siekdamas tik paskolos, bet neprašydamas investicinės paramos, pareiškėjas turi teikti paraišką ir verslo planą, kuriame būtina nurodyti būsimas investicijas. Su paraiška reikia pateikti ir kitus KPP priemonių įgyvendinimo taisyklėse nurodytus dokumentus.

Iki gruodžio planuojama išmokėti avansus

Jau pradėti mokėti vienkartinį tiesioginių išmokų už plotus avansai. Planuojama, kad visiems paramos gavėjams avansai bus išmokėti iki gruodžio 1 dienos.

Pagrindinė, arba vadinamoji vienkartinė išmokų už plotus, išmoka pareiškėjui mokama už paramos teikimo reikalavimus atitinkančius deklaruotus žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus. Avansas sudaro 35 proc. nuo pagrindinės išmokos ir siekia 102 Lt/ha.

Fiziniai ar juridiniai asmenys paraiškas turi teikti Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) teritoriniams skyriams pagal projekto įgyvendinimo vietą.

Septyneriems metams

Pateikus paraišką, pirmiausia NMA atlieka vertinimą. Jeigu jis teigiamas, pareiškėjui išduodama tinkamumo gauti paskolą pažyma (nurodant tinkamas finansuoti išlaidas). Turėdamas pažymą, pareiškėjas kreipiasi į kredito įstaigą (finansinį tarpininką, su kuriuo Paskolų fondas yra pasirašęs sutartis) dėl paskolos suteikimo. Pareiškėjui gavus paskolą, NMA įvertina paskolos sutartį, apskaičiuoja ir skiria paramą.

Paskolas teikia aštuoni komerciniai šalies bankai: DnB NOR, Medicinos bankas, „Parrex“, SEB, „Snoras“, „Swedbank“, Šiaulių bankas ir Ūkio bankas. Paskolos ūkio subjektams teikiamos litais arba eurais.

Mažiausia paskolos suma pagal KPP priemonę „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ yra 10 358 litų (3000 tūkst. eurų), o didžiausia – 1 035 840 litų (t. y. iki 300 tūkst. eurų). Pagal KPP priemonę „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“ didžiausia paskolos suma – 13 811 200 litų (t. y. iki 4 mln. eurų), o pieno kooperacijai – 34 528 000 litų.

Paskola ūkio subjektui suteikiama 7 metams. Išimtiniais atvejais veiklai, susijusiai su kooperatinės pieno perdirbimo įmonės įkūrimu, paskolos trukmė gali būti iki 10 metų.

Šiemet užregistruota 176,6 tūkst. paraiškų tiesioginėms išmokoms gauti.

Siekiant veiksmingai paskirstyti šias lėšas, pirmumo teise avansinės išmokos pradėtos mokėti pareiškėjams, dalyvaujantiems investicinėse programose. Taip pat tiems, kurių valdose sąlyginis gyvulių vienetas didesnis už 0, ir pareiškėjams, kurie ariamoje žemėje augina pasėlius.

„Artojo“ inf.

Ūkininkai dažniausiai nesilaiko geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų arba neturi ilgalaikių riboženklų Redakcijos archyvo nuotr.

Ūkininkų valdos bus tikrinamos ir žiemą

Marius RAZAUSKAS

Šiemet Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) tikrintojai žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus deklaravusių ūkininkų valdose jau atliko daugiau nei 35 tūkst. patikrų.

Tai yra beveik 3 tūkst. daugiau nei pernai. Patikros vietoje tęsiasi ir rudenį bei žiemą. Šiais metų laikais jos dažniausiai atliekamos pareiškėjų, kurie kreipėsi paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programos „Kraštovaizdžio tvarkymas“ veiklas „Ražienų laukai per žiemą“ ir „Šlapynių tvarkymas“, laukuose.

Pavyzdžiui, pagal pirmąją veiklą ūkininkai įsipareigoja nupjovę ražienoms tinkamus augalus, laukus palikti nesuartus iki kovo 1 d., o pagal antrąją – taip pat iki kovo 1 dienos šlapynes nuganyti ar nušienauti, nušienautą žolę ir iškirštus krūmus išvežti.

Laiku nesutvarko šieno ir neturi riboženklų

Šiltuoju metų laiku tradiciškai daugiausia patikrų vietoje atliekama pas žemdirbius, deklaravusius žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus tiesioginėms išmokoms gauti ir prašiusius paramos pagal keturias KPP priemones: „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“, „Išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose yra kliūčių, išskyrus kalnuotas vietoves“, „Natura 2000 išmokos ir su Direktyva 2000/60/EB susijusios išmokos“ ir „Natura 2000 išmokos“.

Pasak NMA Kontrolės departamento Metodikų rengimo ir mokymo skyriaus vyriausiosios specialistės Simonos Daukilaitės, kasmet besikartojantys ūkininkų pažeidimai nepasikeitė ir šiemet.

„Dažniausiai pareiškėjai nesilaiko geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) reikalavimo iki rugpjūčio 1 d., o prašantys paramos pagal KPP priemones iki įgyvendinimo taisyklėse nustatytos datos, nespėja nušienauti deklaruotų plotų ar laiku išvežti šieno. Dar vienas iš dažnai pasitaikančių pažeidimų – deklaruotas laukas neturi aiškių natūralių ribų ir nėra pažymėtas aiškiai matomais ilgalaikiais riboženkliais. NMA tikrintojai tokį lauką laiko nerastu ir už jį atitinka-

SVARBU

■ Pasitaiko atvejų, kad NMA specialistai negali apie patikrą informuoti pareiškėjo, nes neteisingai yra nurodytas jo telefono numeris. Todėl ūkininkams būtina aiškiai nurodyti telefono numerį, kuriuo galima su juo susisiekti.

mai nemokamos išmokos“, – pastebi NMA specialistė.

Už pažeidimus – sankcijos

Nustačius pažeidimus, ūkininkams taikomos sankcijos – parama gali būti sumažinta, neskirta arba netgi susigrąžinta. Sankcijos priklauso nuo pažeidimo pobūdžio ir masto.

Ūkininkams gali būti skirtos ir ilgalaikės sankcijos. Jos gali grėsti, jeigu deklaruojamas žymiai didesnis plotas, nei iš tikrųjų yra dirbamas. Be to, jei prašoma išmokų už apleistus plotus, kuriuose realiai neūkininkaujama. Prietaikius ilgalaikes sankcijas nustatyta suma iš paramos gavėjų turi būti išskaičiuojama per trejus metus ir pradėdama taikyti nuo kalendorinių metų, kuriais buvo nustatytas pažeidimas.

„Pageidaujama, kad ūkininkas dalyvautų atliekant patikrą vietoje. Tuomet jis supažindinamas su patikros vietoje ataskaita, ją pasirašo, iš karto gali sužinoti, kokie pažeidimai nustatyti arba, kad jis visų įsipareigojimų laikosi tvarkingai. Jei patikros vietoje metu nustatomi pažeidimai, nepriklausomai nuo to, ar pareiškėjas dalyvavo patikroje vietoje, ar ne, jam siunčiama patikros vietoje ataskaitos kopija“, – pažymi S.Daukilaitė.

Nepavyksta susisiekti

Apie patikras vietoje žemdirbiai gali būti informuojami ne anksčiau kaip prieš 14 dienų, jei toks pranešimas nepakenks kontrolės tikslams. Tačiau neretai pasitaiko atvejų, kad NMA specialistai negali susisiekti su pareiškėju, nes neteisingai yra nurodytas jo telefono numeris. Kelis kartus nepavykus susisiekti su ūkininku, patikra vietoje atliekama be jo žinios.

„Mes visada akcentuojame, kad ūkininkai nurodytų teisingus telefonų numerius. Tuomet būtų įmanoma juos informuoti apie patikras ir vėliau gauta patikros vietoje ataskaita jiems netaptų siurprizu“, – atkreipia dėmesį S.Daukilaitė.

Patikroms vietoje ūkininkai atrenkami atsitiktinės atrankos ir rizikos analizės būdu.

Jeigu paramos gavėjo valdoje aptinkama pažeidimų, ji priskiriama prie didesnės rizikos ūkių. Tikėtina, kad ten NMA specialistai lankysis ir kitais metais.

Pataria perskaityti įsipareigojimus

NMA tikrintojai pastebi, kad ūkininkai, deklaruodami pasėlius ir žemės ūkio naudmenas, dažnai neįsigilina į įgyvendinimo taisykles ir nežino, kokius įsipareigojimus jie prisiima.

„Vienas iš patarimų ūkininkams – pirmiausia perskaityti, kokie laukia įsipareigojimai pagal konkrečią veiklą, pagalvoti, ar bus galimybės jų laikytis, o tik tuomet teikti deklaracijas ir siekti paramos pagal konkrečią veiklą. Pasitaiko net ir tokių situacijų, kad ūkininkai apie įsipareigojimus sužino po patikros vietoje gavę ataskaitos kopiją“, – pastebi S.Daukilaitė.

Jos teigimu, nuo šiemet pareiškėjai, siekiantys tiesioginių išmokų ir paramos pagal KPP priemones „Išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose yra kliūčių, išskyrus kalnuotas vietoves“, „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“, „Natura 2000 išmokos“, „Natura 2000 išmokos ir su Direktyva 2000/60/EB susijusios išmokos“, „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ ir „Miškų aplinkosaugos išmokos“, taip pat prašantys paramos už energetinius augalus, skirtus biokuro gamybai, už braškes ir avietes, prašantys atskirų tiesioginių išmokų už baltąjį cukrų, kompensacinių išmokų už valstybės ar savivaldybių įsteigtose saugomose teritorijose esančias žemės ūkio naudmenas turi laikytis ir dalies valdymo reikalavimų, kurie kartu su GAAB reikalavimais sudaro kompleksinio paramos susiejimo reikalavimus.

Kol kas pažeidimų dėl valdymo reikalavimų NMA specialistai užfiksavo nedaug. Kompleksinio paramos susiejimo reikalavimų laikymąsi kontroliuoja ne tik NMA, bet ir kitų institucijų atstovai.

Sąlygos paramai gauti – dar paprastesnės

Modestas GRIGAITIS

Plėtoti kaimo turizmą ar užsiimti alternatyvia žemės ūkiui veikla kaime galima ir siekiant iki 150 tūkst. litų paramos.

Neseniai buvo dar patobulintos trijų Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonių supaprastintosios įgyvendinimo taisyklės, kurios leis paramą gauti dar lengviau.

Tai susiję su KPP priemonėmis „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ ir „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“.

Verslininkai, ūkininkai ir kaimo gyventojai, vadovaudamiesi supaprastintosiomis taisyklėmis, paraiškas gali teikti iki metų pabaigos Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) teritoriniams skyriams pagal numatomą projekto įgyvendinimo vietą.

Baidarių verslui – didžiulė paspartis

Supaprastintosios taisyklės reiškia, kad siekiant iki 150 tūkst. litų paramos, paraiškų administravimas vyksta operatyviau, pavyzdžiui, pirminis vertinimas prieš užregistruojant paraišką neužtrunka ilgiau negu 1 dieną. Jo metu nustatoma, ar paraiška yra tinkamai užpildyta, ar pateikti visi reikalaujami dokumentai. Be to, pareiškėjams nereikia teikti atskiro verslo plano – jis yra sudėtinė paraiškos dalis.

Jei paraiška užregistruojama, jos tinkamumo skirti paramą vertinimas negali užtrukti ilgiau nei 30 darbo dienų. Dėl minėtų priežasčių paramos administravimas vyksta greičiau ir kai kurie pareiškėjai, kurie pateikė paraišką rugsėjo mėnesį, jau yra patvirtinti paramos gavėjais.

Viena iš tokių paramos gavėjų – UAB „Ventos baidarių centras“, kuri teikė paraišką pagal KPP priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“. Trejus metus Akmenės rajone Žerkščių kaime veikianti įmonė gaus didesnę nei 69 tūkst. litų paramą.

„Norėjome, kad viskas būtų sutvarkyta greitai, todėl ir teikėme paraišką paramai pagal supaprastintąsias įgyvendinimo taisykles gauti. Savo lėšomis jau įsigijome 30 baidarių. Daugiau nei trečdali sumos bus finansuota KPP lėšomis“, – teigia UAB „Ventos baidarių centras“ direktorė Lina Vaičkuvienė.

Mažiau nuosavų lėšų

Pagal KPP priemonės „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ patobulintas supaprastintąsias taisykles tiek labai mažos įmonės, tiek kaimo gyventojai gali tikėtis iki 150 tūkst. litų paramos. Iki šiol paramos siekė kaimo gyventojai individualiajam verslui plėsti galėjo tikėtis iki 138 112 litų paramos.

Verslą kaime plėtojantys asmenys paramos lėšomis gali įsigyti baidares Redakcijos archyvo nuotr.

SVARBU

■ Pagal supaprastintąsias įgyvendinimo taisykles, vieną projektą įgyvendinęs pareiškėjas per tą patį kvietimo teikti paraiškas laikotarpį gali kreiptis paramos ir kitam projektui. Tačiau bendra suteikta paramos suma negali būti didesnė nei 300 tūkst. litų.

Padidėjo ir paramos intensyvumas. Tradicinius amatus puoselėjantys pareiškėjai gali tikėtis iki 75 proc. išlaidų, tiesiogiai susijusių su tradicinių sertifikuotų amatų plėtra, finansavimo. Tiesa, pareiškėjas kartu su paraiška turi pateikti gaminamo tautinio paveldo produkto sertifikatą.

Jeigu pareiškėjas ketina verstis su ne žemės ūkiu susijusia veikla, jis gali tikėtis iki 65 proc. paramos tinkamoms projekto išlaidoms finansuoti. Iki šiol galėjo būti kompensuojama tik iki pusės visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų ir pareiškėjas turėjo daugiau investuoti nuosavų lėšų.

Be to, sutrumpėjo terminas, reikalaujantis kaimo gyventojui užsiimti projekte numatyta veikla. Anksčiau tai buvo ne mažiau kaip 2 metai iki paraiškos pateikimo, dabar kaimo gyventojui projekte numatyta veikla pakanka užsiimti ataskaitiniais arba einamaisiais metais iki paraiškos pateikimo. Be to, jis turi būti įgijęs arba projekto įgyvendinimo laikotarpiu įsipareigoti įgyti reikiamą kvalifikaciją.

Prasiplės pareiškėjų ratas

Paramos finansavimas padidėjo ir pagal KPP priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“. Kaip ir pagal KPP priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ pareiškėjai gali siekti iki 75 proc. tinkamų finansuo-

ti projekto išlaidų, kurios tiesiogiai susijusios su investicijomis, skirtomis tradicinių amatų veiklai skatinti. Kitiems paramos gavėjams gali būti finansuojama iki 65 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų. Anksčiau buvo kompensuojama iki 50 proc. projekto išlaidų.

Dar viena naujovė – pagal supaprastintąsias taisykles be ūkininkų ir labai mažų įmonių paramos gali kreiptis ir gyventojai, kurie paraišką pateikimo momentu deklaruoja gyvenamąją vietą kaime. Tiesa, jie turi būti įregistruojamą valdą Žemės ūkio ir kaimo verslo registre. Be to, pareiškėjo pajamos iš žemės ūkio produktų gamybos per dvejų pastarųjų metų laikotarpį iki paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų pareiškėjo ūkinės veiklos pajamų.

Turizmui – palankios naujovės

Palankių naujovių pareiškėjams pateikta ir pagal KPP priemonės „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ supaprastintąsias taisykles. Pareiškėjams padidintas paramos intensyvumas ir nuo šiol jie gali tikėtis iki 65 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų finansavimo (buvo 50 proc.).

Be to, buvo sumažintas reikalaujamas atstumas nuo pagrindinių kelių. Dabar atstumas nuo naujai kuriamos kaimo turizmo sodybos tik iki magistralinių kelių Vilnius–Klaipėda, Vilnius–Panevėžys, Saločiai–Kalvarija turi būti ne mažesnis kaip 0,5 km. Atstumai nuo kitų kelių nėra reglamentuoti.

Dar vienas palengvinimas susijęs su kvalifikacija – jeigu asmenys paraišką teikimo dieną ne mažiau kaip vienerius metus vykdo kaimo turizmo ar stovyklaviečių paslaugų teikimo veiklą, jiems nebereikia išklausti specializuotų mokymo kursų.

Ūkininkai klausia – „Artojas“ atsako

Šiuo metu yra renkamos paraiškos pagal daugiau nei dešimt Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonių, todėl ūkininkams iškyla daug įvairių klausimų. Į juos, padedant Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) specialistams, atsako „Artojas“.

KPP priemonės „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ įgyvendinimo taisyklėse yra reikalavimas, kad kaimo turizmo sodyba turi būti nutolusi nuo magistralinių kelių ne mažiau kaip 500 metrų. Ar galima gauti paramą pagal minėtą KPP priemonę, jei esantys 1972 metų statybos pastatai yra apie 250 metrų nutolę nuo automagistralės Kaunas–Marijampolė? Ar reikalavimas galioja visoms kaimo turizmo sodyboms, ar tik naujai kuriamoms?

Pagal KPP priemonę „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ atstumas nuo naujai kuriamos kaimo turizmo sodybos iki magistralinių kelių Vilnius–Klaipėda, Vilnius–Panevėžys, Saločiai–Kalvarija turi būti ne mažesnis negu 0,5 km.

Reikėtų pastebėti, kad sąvoka „naujai kuriama sodyba“ siejama ne su sodybos pastatymo metais, o su pradėta vykdyti kaimo turizmo veikla. Jei paraiškos teikimo metu kaimo turizmo sodyba yra veikianti (pareiškėjas turi verslo liudijimą šios veiklos vykdymui; savivaldybės pažymą, patvirtinančią, kad teikiamos kaimo turizmo paslaugos atitinka šioms paslaugoms keliamus reikalavimus; veda buhalterinę apskaitą), anksčiau minėtas kriterijus nebus taikomas.

Jau dvejus metus dalyvauju KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ veikloje „Ražienų laukai per žiemą“. Pirmus metus reikėjo po ražienų kūlimo nearti lauko iki kovo 1 d. Ką reikėtų daryti šiais metais su ražienomis po kūlimo?

Vadovaujantis KPP priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programos „Kraštovaizdžio tvarkymas“ įgyvendinimo taisyklių naujos redakcijos, išdėstytos žemės ūkio ministro 2009 m. balandžio 7 d. įsakyму, nuostatomis, pareiškėjas arba paramos gavėjas, vykdamas veiklą „Ražienų laukai per žiemą“, privalo:

1. Iki rugsėjo 30 d. atlikti lengvą paviršiaus kultivavimą (atlikus kultivavimo darbus turi aiškiai matytis ražienos);
2. Po javapjūtės surišti šiaudus į ryšulius arba susmulkinti ir paskleisti paviršiuje;
3. Nepurkšti pesticidų ir herbicidų po javapjūtės;
4. Ražienų netręšti, nekalkinti ir neganyti gyvulių;

5. Nupjovus ražienoms tinkamus augalus, iki kitų metų kovo 1 d. laukus palikti nesuartus. Ražienų laukas kasmet gali būti per žiemą paliekamas vis kitoje vietoje, tačiau bendras deklaruotas plotas per išsipareigojimų laikotarpį turi išlikti pastovus.

Paraiškoje ūkininkas gali išsipareigoti veiklą vykdyti ne didesniame kaip 30 proc. tiesioginėms išmokoms gauti deklaruoto ražienų laukams tinkamų augalų rūšių ploto. Tiesa, veiklą „Ražienų laukai per žiemą“ galima vykdyti, jeigu ražienoms paliktas tinkamų augalų plotas yra ne didesnis kaip 50 ha. Pareiškėjai arba paramos gavėjai, kurie tiesioginėms išmokoms gauti deklaruoja iki 10 ha žemės ūkio naudmenų ir pasėlių, gali išsipareigoti veiklą vykdyti ne didesniame kaip 30 proc. bendro deklaruoto tiesioginėms išmokoms gauti žemės ūkio naudmenų ir pasėlių ploto.

Paramos lėšomis remiamas ir dailidystės amatas Redakcijos archyvo nuotr.

Durpių kasimu, pilstymu, mišinių vazoninėms gėlėms gamyba ir pakavimu užsiamanti įmonė norėtų įsigyti durpių surinkimo ir pakavimo įrenginį. Ar šioms investicijoms kompensuoti galima kreiptis paramos pagal KPP priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“?

KPP priemonės „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ supaprastintosios įgyvendinimo taisyklės (veikiančios labai mažos įmonės ar kaimo individualiojo verslo plėtra) reglamentuoja tinkamumo paramai gauti kriterijus. Projekto veikla turi būti susijusi su pagal minėtą KPP priemonę remiamomis vei-

klos sritimis, kurios nurodytos įgyvendinimo taisyklių I priede.

Jūsų nurodyta veikla (vazoniniams augalams skirtų žemės mišinių iš durpių, sudarančių pagrindinę dalį, ar iš natūralaus dirvožemio, smėlio, molio ir mineralų gamyba) patenka į I priedą (remiamų veiklų sąrašo 20.15 klasę). Taigi ši veikla galėtų būti remiama pagal KPP priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“, ir minimas įrenginys būtų tinkamas finansuoti paramos lėšomis, jeigu atitiktė visus įgyvendinimo taisyklėse nustatytus tinkamumo kriterijus paramai gauti.

Tiesa, durpių kasimas patenka į nurodytą neremtinų veiklų sąrašą (08.92 klasė – durpių gavyba), kuris yra įgyvendinimo taisyklių II priede, todėl Jūsų projektas gali būti neremiamas.

Studijuoju neakivaizdžiai žemės ūkio inžineriją ir vadybą. Nuo mažens gyvenu kaimo ir dabar ten noriu steigti autoremontu dirbtuves. Ar pagal kurią nors iš KPP priemonių remiamas toks verslas?

Jūsų minima veikla (autoremontu dirbtuvės) būtų finansuojama veikla pagal KPP priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“. Pagal ją yra remiama variklinių transporto priemonių techninė priežiūra ir remontas (išskyrus žemės ūkio techniką).

Projektas turi būti įgyvendinamas kaimo vietovėje, t. y. vietovėje, kurios gyventojų skaičius neviršija 6 tūkstančių. Projektams, kurių įgyvendinimo vieta yra savivaldybės centras, parama neskiriama.

Jeigu planuojamos investicijos neviršytų 150 tūkst. litų sumos, galėtumėte teikti paraišką pagal KPP priemonės „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“ supaprastintąsias įgyvendinimo taisykles. Pagal jas maksimali projekto suma negali viršyti 150 tūkst. litų.

Jeigu planuojamos investicijos viršytų 150 tūkst. litų, galėtumėte teikti paraišką pagal priemonę „Parama verslo kūrimui ir plėtrai“. Tuomet maksimali paramos suma yra 690 560 litų.

Siekdamas gauti paramą, turite atitikti visus priemonių įgyvendinimo taisyklėse pareiškėjai nustatytus reikalavimus ir tinkamumo kriterijus, taip pat parengti reikalingus dokumentus bei užpildyti paraiškos formą. Paraiškų formos yra skelbiamos NMA interneto puslapyje (www.nma.lt /Kaimo plėtros 2007–2013 programa/Dokumentų formos). Jose yra nurodytas kartu su paraiška būtinų pateikti dokumentų sąrašas.

Pagal abi minėtas įgyvendinimo taisykles paraiškos jau yra renkamos ir jas galite teikti iki gruodžio 31 d.

Klausimus „Artojui“ siųskite elektroniniu paštu info@artojas.lt arba paštu UAB „Publicum“, Jogailos g. 4, Vilnius

Ir dirba efektyviau, ir saug

Regina SAVICKAITĖ

Vietoje darbo savaitės – kelios dienos. Vietoje penkių žmonių – vos trys. Vietoje penkių tonų mėšlo – išvežama penkiolika.

Visos šios su darbo efektyvumu susijusios permainos Egidijaus Kučiausko ūkyje atsirado dalyvaujant Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ pirmojoje veiklos srityje „Nitrato direktyvos reikalavimų ir naujų privalomų Bendrijos standartų įgyvendinimas“.

Įsigijo priekabą ir mėšlo kratytuvą

24 metų Kaišiadorių rajone Beloniškių kaime ūkininkaujantis vyras jau baigė įgyvendinti projektą, pagal kurį nusipirko priekabą, skirtą mėšlui išvežti, ir mėšlo kratytuvą. Viso projekto vertė – 125 tūkstančiai litų, iš jų – 60 proc. ūkininkui buvo finansuota ES lėšomis. Prisipažįsta, kad be ES paramos įsigyti naujos technikos nebūtų galėjęs – tiek savų lėšų jis tiesiog neturėjo.

Daugiau nei 70 galvijų savo ūkyje laikantis E.Kučiauskas iki tol vertėsi su padėvėta rusiška technika. „Žinoma, kol neturėjau naujos, buvo gera ir sena. Tačiau tik įsigijęs priekabą ir kratytuvą – pajutau skirtumą“, – džiaugėsi ūkininkas. Tarkime, senąją priekabą į laukus vienu kartu buvo galima išvežti 4–6, o naująją – net 15 tonų mėšlo.

„Didžiausias kratytuvo privalumas, kad jis krėsdamas aprėpia apie dešimt metrų į kiekvieną pusę, tuo tarpu senasis – maždaug tik pusmetrį. Be to, mėšlas pievose pasiskirsto tolygiau“, – privalumus vardijo pašnekovas.

Išvežti ir iškratyti mėšlą dabar reikia ir mažiau darbo rankų bei laiko. Anksčiau išvežimas iš fermų užtrukdavo maždaug savaitę, tuo tarpu su nauja technika pakanka kelių dienų. Be to, skiriasi ir mėšlo iškratymo laikas – pakanka vos kelių valandų ir jis yra atiduodamas žemei.

Augina mėšinius galvijus

ES paramos projektuose yra dalyvavęs ir Egidijaus tėvas, kuris ir tapo geru pavyzdžiu sūnui. Tėvas su sūnumi dalijasi ne tik žiniomis, bet ir technika, nes jų ūkiai yra greta. Ten pat, netoli yra ir dar vienas Egidijui giminin-gas ūkis, kuriame šeimininkauja jo svainis.

Šiuo metu ūkininkas verčiasi galvijinin-kyste ir augina 70 jaučių. Dalį jų dėl veislės ūkininkas parduoda kitiems ūkiams. Kiti – skirti mėšai.

„Veislei atitenka gražūs jautukai, kaip mes juokaujame – nebrotuoti. Štai matote, vieno kumpiai yra tokie gražūs ir lygūs, kito – kiek įdubę. Kuo raumenys ryškesni, kuo kalneliai didesni – tuo bulius geresnis. Nugara taip pat

Su naujuoju kratytuvu Egidijui Kučiauskui dirbti kur kas lengviau negu su senuoju

turi būti lygi ir graži“, – rodydamas į fermose bestovinčius galvijus aiškino ūkininkas.

Ūkininkas sėja ir kelis hektarus javų, tačiau jų neparduoda. Grūdai skirti saviems galvijams. „Vienais metais pasėjau daugiau ir ketinau parduoti. Tačiau tuo metu krito supirkimo kainos, o parduoti už nedidelę kainą tiesiog neleido širdis“, – prisiminė E.Kučiauskas.

Pagelbėja ir vokiečių aviganis

E.Kučiauskas juokauja, kad savo ūkyje turi ir rimtą pagalbininką – vokiečių aviganį Džeką. Šunį jis išdresavęs taip, kad šis išpievų į fermas suvytų galvijus.

„Pradžioje buvo sunku. Mat Džekas niekaip negalėjo išmokti tvarkingai suvartyti galvijų. Būdavo, įsikimba į uodegą, o bulius, mosuodamas ta uodega, šunį kone pakelia nuo žemės. Kartą buvo net stipriai sužalojęs jaučio uodegą. Tačiau bėgant laikui aviganį pavyko išdresuoti. Dabar jis galvijus suvaro nebekandžiodamas jų uodegų“, – juokėsi E.Kučiauskas.

Šeimininkaudamas savo ūkyje, kaišiadoriškis svarsto galimybę dalyvauti ir kituose ES lėšomis remiamuose projektuose. Tačiau pagal kokią KPP priemonę – dar nežino.

Paraiškos – iki metų pabaigos

Pagal KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ pirmąją veiklos sritį „Nitrato direktyvos reikalavimų ir naujų privalomų Bendrijos standartų įgyvendinimas“ paraiškas iki metų pabaigos renka Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) teritoriniai skyriai.

Teikti paraiškas gali žemės ūkio produktų gamyba užsiimančios ir paslaugas žemės ūkiui

SVARBU

■ 1 sąlyginį gyvulį atitinka:

- 3 paršavedės ar kuiliai
- 5 vyresnės kaip 8 mėn. kiaulės
- 1 vyresnis kaip 36 mėn. arklys
- 1 karvė ar bulius
- 4 veršeliai iki 12 mėn. amžiaus
- 15 avių
- 125 vištos

■ Paramos suma

Gyvulių skaičius	Už vieną SGV
10–29	1934 Lt
30–99	1122 Lt
100–299	691 Lt
300 ir daugiau	345 Lt

teikiantys žemdirbiai bei juridiniai asmenys. Pretenduoti į paramą taip pat gali žemės ūkio kooperatyvai ar mokymo institucijos, turinčios eksperimentinius ar mokomuosius ūkius, kuriuose gaminama žemės ūkio produkcija.

Pareiškėjas negali turėti įsiskolinimų valstybės biudžetui ir Valstybinio socialinio draudimo fondui. Be to, pareiškėjas turi būti įregistruotas valdą Žemės ūkio ir kaimo verslo registre, tvarkyti buhalterinę apskaitą.

Parama priklauso nuo sąlyginio gyvulių vieneto

Dar vienas svarbus reikalavimas – pareiškėjo ūkyje gyvulių tankis turi būti ne didesnis kaip 1,7 sąlyginių gyvulių vieneto (SGV) viename hektare žemės ūkio naudmenų.

Didžiausia paramos suma vienam projektui priklauso nuo turimų ir numatomų laikyti

o aplinką

Ūkininkas augina apie 70 grynaveislių mėšinių galvijų Autorės nuotr.

SGV skaičiaus valdoje ir tinkamų finansuoti projekto išlaidų vertės. Tiesa, ji negali viršyti 690 560 litų.

Pavyzdžiui, jei pareiškėjas laiko ar numato laikyti nuo 10 iki 29 SGV – už kiekvieną SGV skiriama 1934 litų parama, jei nuo 30 iki 99 SGV – 1122 Lt parama, jei nuo 100 iki 299 SGV – 691 litų parama. Parama už visus pareiškėjo laikomus ar numatomus laikyti valdoje SGV apskaičiuojama susumuojant nurodytoms SGV skaičiaus grupėms apskaičiuotą paramą.

ES lėšomis finansuojama projekto suma priklauso ir nuo ūkininko statuso bei vietovės, kurioje ūkininkaujama. Jauniesiems ūkininkams, kurie įsikūrę mažiau palankioje ūkininkauti vietovėse finansuojama iki 60 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų. Iki pusės visų tinkamų išlaidų kompensuojama jauniems, dar 40-ečio nesulaukusiams, ūkininkams, arba ūkininkaujantiems mažiau palankioje ūkininkauti vietovėse, iki 40 proc. – likusiems paramos gavėjams.

Reikalingi dokumentai

Iš ES gautas lėšas ūkininkai galės panaudoti naujų mėšlidžių ir sрутų kaupyklų statybai ar senųjų rekonstrukcijai. Finansuojamos bus naujos statybinės medžiagos, naujai mėšlo ir sрутų laikymo įrangai, išvežimo, įterpimo bei paskleidimo technikai įsigyti reikalingos išlaidos. Paramos lėšomis taip pat bus galima padengti dalį bendrųjų ir projekto viešinimo išlaidų.

Ūkininkams, teikiantiems paraiškas, reikia pristatyti ir projekto aprašą. Jame turi būti numatytos ir pagrįstos būtinos investicijos bei jų tikslai, taip pat projektui reikalingos lėšos ir jų finansavimo būdai bei projekto įgyvendinimo terminai. Projekte tinka-

PARAIŠKŲ PARAMAI GAUTI RINKIMO GRAFIKAS		
Priemonė	Paraiškų surinkimo pradžia	Paraiškų surinkimo pabaiga
1 KRYPTIS „ŽEMĖS, MAISTO ŪKIO IR MIŠKININKYSTĖS SEKTORIAUS KONKURENCINGUMO DIDINIMAS“		
Profesinio mokymo ir informavimo veikla „Asmenų, susijusių su žemės ir miškų ūkio veikla, mokymas ir informavimas“		
1 mokymo kryptis	RENKAMA	2009-12-31
2 mokymo kryptis	RENKAMA	2009-12-31*
Naudojimas konsultavimo paslaugomis	RENKAMA	2009-12-24
Pusiau natūrinis ūkininkavimas	RENKAMA	2009-12-31*
Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara“		
Projektai, kurių prašomos paramos suma iki 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Projektai, kurių prašomos paramos suma didesnė negu 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Žemės ūkio valdų modernizavimas		
Pirmoji veiklos sritis	RENKAMA	2009-12-31*
Antroji veiklos sritis	RENKAMA	2009-12-31*
Projektai, kurių prašomos paramos suma iki 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Projektai, kurių prašomos paramos suma didesnė negu 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Trečioji veiklos sritis	RENKAMA	2009-12-31*
Miškų ekonominės vertės didinimas		
Projektai, kurių prašomos paramos suma iki 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31
Projektai, kurių prašomos paramos suma didesnė negu 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-11
Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra		
Žemės ūkio vandentvarka	RENKAMA	2009-12-01
3 KRYPTIS „GYVENIMO KOKYBĖ KAIMO VIETOVĖSE IR KAIMO EKONOMIKOS ĮVAIRINIMAS“		
Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos		
Projektai, kurių prašomos paramos suma iki 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Projektai, kurių prašomos paramos suma didesnė negu 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Parama verslo kūrimui ir plėtrai		
Projektai, kurių prašomos paramos suma iki 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Projektai, kurių prašomos paramos suma didesnė negu 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Kaimo turizmo veiklos skatinimas		
Projektai, kurių prašomos paramos suma iki 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Projektai, kurių prašomos paramos suma didesnė negu 150 tūkst. litų	RENKAMA	2009-12-31*
Kaimo atnaujinimas ir plėtra		
LEADER metodu	RENKAMA	2009-12-31
Planavimu metodu	RENKAMA	2009-12-31
4 KRYPTIS „LEADER METODO ĮGYVENDINIMAS“		
Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas	RENKAMA	2009-12-31
Parama VVG veiklai, įgūdžiams įgyti ir aktyviai pritaikyti (antra, trečia ir ketvirta veiklos sritys)	RENKAMA	2009-12-31

*Paraiškos renkamos iki metų pabaigos arba iki bus gauta paraiškų, kurių prašomos paramos suma bus lygi nustatytai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę ar jos veiklos sričių metinei sumai.

mos finansuoti išlaidos turi būti aiškiai išvardytos pagal išlaidų kategorijas, o ne pateikiamos bendra suma. Tinkamų finansuoti išlaidų sumai pagrįsti turi būti pateikiamas bent vienas komercinis pasiūlymas.

Jei projekte numatyti statybos ar infrastruktūros įrengimo darbai, turi būti pateiktas aplinkos apsaugos institucijos projekto įvertinimas, parengtas vadovaujantis Statybos techniniu reglamentu STR 1.05.05:2004 „Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis“.

Įsipareigoja laikytis Nitratų direktyvos

Gyvininkystės ūkius laikantys žemdirbiai privalo laikytis visoje Europos Sąjungoje (ES) taikomų aplinkos apsaugos reikalavimų. Pareiškėjas įsipareigoja, kad valda atitiks Nitratų direktyvos reikalavimus ne per ilgesnį kaip 36 mėnesių laikotarpį nuo tos dienos, kai reikalavimai tampa privalomi valdai.

Pagal įgyvendinimo taisyklės reikalavimą, kad nekilnojamas turtas, į kurį ketinama investuoti, pareiškėjui priklausytų nuosavybės teise. Žemė po esamais arba numatomais statyti pastatais gali būti ir išsinuomota, bet ne trumpesniai kaip dešimties metų laiko-

tarpiui nuo paramos sutarties pasirašymo.

Pareiškėjas taip pat įsipareigoja apdrausti turtą, kuriam įsigyti ar sukurti bus panaudota parama ne trumpesniai kaip 5 metų laikotarpiui nuo paramos sutarties pasirašymo. Jei pareiškėjas nusprendžia keisti projekto įgyvendinimo vietą ar sąlygas (vykdyti projekto aprašyme numatytą žemės ūkio veiklą), perduoti ar kitaip perleisti kitam asmeniui už paramos lėšas įgytą turtą per penkerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo datos, jis apie tai būtinai turi pranešti NMA atstovams ir gauti jų sutikimą.

Visus reikalavimus pareiškėjai gali rasti KPP priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ įgyvendinimo taisyklėse. Jas galima surasti internetiniame puslapyje www.nma.lt.

Iš viso NMA pateiktos 235 paraiškos, o paramos gavėjais patvirtinti 185 žemdirbiai ar juridiniai asmenys. Aplinką saugantiems ir savo valdas modernizuojantiems paramos gavėjams išmokėta 19,85 mln. litų.

Su nauja miško kirtimo technika dirbti našiau

Virginija KLIMIENĖ

Privačių miškų savininkai, savivaldybės ir jų asociacijos Europos Sąjungos (ES) paramą modernios miško kirtimo technikos įsigijimui nuo šiol gali gauti greičiau.

Skirtingai nei ankstesnių paraiškų rinkimų metu, nuo spalio 19 dienos paraiškas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonę „Miškų ekonominės vertės didinimas“ atskirai galima teikti iki 150 tūkst. litų ir didesnei nei 150 tūkst. litų paramai gauti.

Paraiškas ir reikalingus dokumentus reikia pristatyti į Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) teritorinius skyrius pagal numatomą projekto įgyvendinimo vietą. Siekiantys iki 150 tūkst. litų paramos, paraiškas gali pateikti iki metų pabaigos, o didesnės nei 150 tūkst. litų paramos – iki gruodžio 11 dienos.

Greitesnis administravimas

Pretenduoti į paramą pagal KPP priemonę „Miškų ekonominės vertės didinimas“ galima pagal dvi veiklos sritis – mažos ekonominės vertės medynų (jaunuolynų), krūmynų pertvarkymas ir miško kirtimo, apvaliosios medienos, biokuro (medienos kuro) ruošos modernizavimas. Pagal pirmąją veiklos sritį iškirštiems miškams at sodinti parama neteikiama.

Iki 150 tūkst. litų paramos galima siekti pagal abi veiklos sritis. Teikiant paraišką šiai paramai, reikia vadovautis supaprastintomis įgyvendinimo taisyklėmis. Tai reiškia, kad paraiška bus vertinama greičiau. Pavyzdžiui, tinkamumo skirti paramą vertinimas negali užtrukti ilgiau nei 20 darbo dienų nuo paraiškos užregistravimo NMA dienos.

Nebereikia atskiro verslo plano

Dar vienas su paraiškų teikimu susijęs palengvinimas – pareiškėjams, pretenduojantiems į ne didesnę kaip 150 tūkst. litų paramą pagal antrąją veiklos sritį, nereikia pateikti atskiro verslo plano – jo forma yra sudėtinė paraiškos dalis.

Taigi, pretenduojant į paramą naujos miško kirtimo technikos įsigijimui, kartu su paraiška tereikės pateikti miškotvarkos projektą. Pretenduojantys į paramą mažos ekonominės vertės medynų pertvarkymui, šalia paraiškos ir miškotvarkos projekto, dar turi pateikti ir rekonstruojamo miško valdos ploto želdinimo ir žėlimo projektą. Jame turi būti detalai aprašyti planuojami darbai.

Paprastesnį paraiškos administravimą galės įvertinti ir didesnės negu 150 tūkst. litų paramos siekiantys pareiškėjai. Nuo šiol su paraiška nebereikia pateikti miško valdos

Redakcijos archyvo nuotr.

Miškininkai turi galimybę modernizuoti ūkį nauja miško kirtimo technika

SVARBU

- Pagal pirmąją veiklos sritį remiamas jaunuolynų šviesinimo ir valymo kirtimas; mažos ekonominės vertės medynų ir krūmynų pertvarkymas;
- Pagal antrąją veiklos sritį remiamas naujos miško kirtimo, apvaliosios medienos ir biokuro ruošos technikos ir įrangos įsigijimas: tai gali būti motoriniai pjūkai ir krūmapjovės, medienos ištraukimo traktoriai, savikrovės priekabos, medvežiai, miškavežiai, medienos smulkintuvai (kapoklės), N ir O kategorijų transporto priemonės (išskyrus G kategorijos transporto priemonės) medienos skiedroms vežti; programinė įranga.
- Pagal abi veiklos sritis remiamas miškotvarkos projekto ir kitų veiklos sričiai įgyvendinti reikalingų planavimo ir projektavimo dokumentų parengimas; bendrosios išlaidos; projekto viešinimo išlaidos.

nuosavybės teisę patvirtinančių dokumentų. Be to, paskolos sutartį projektui ar projekto daliai finansuoti arba raštišką patvirtinimą, kad šią dalį pareiškėjas įgyvendins nuosavomis lėšomis, NMA bus galima pateikti kartu su mokėjimo prašymu.

Įsigijo įvairios technikos

Per anksčiau vykusius paraiškų rinkimus iš viso pateikta 70 paraiškų, o sutartys jau pasirašytos su 35 pareiškėjais. Daliai iš jų jau išmokėta daugiau nei 3,8 mln. litų.

Netrukus daugiau nei 60 tūkst. litų paramos sulauks ir Jonavos rajone Bukonių kaime gyvenantis Remigijus Draudvilas, kuris dalyvauja antrosios veiklos srities programoje. Dar beveik tokią pačią sumą jis investavo nuosavų lėšų. „Įsigijau miško traktorių, priekabą, pjūklą, krūmapjovę. Su nauja technika dirbsi kur kas efektyviau – vienas žmogus darba gali atlikti už kelis“, –

prisipažįsta iki 30 ha miško plotą valdantis Remigijus.

Antrosios veiklos srities pareiškėjai turi atkreipti dėmesį, kad verslo plane numatytos pajamos iš miško kirtimo, apvaliosios medienos ar biokuro ruošos paslaugų teikimo kitiems privačių miškų savininkams turi sudaryti ne daugiau kaip 50 proc. visų pajamų, gaunamų iš miško kirtimo, apvaliosios medienos ar biokuro ruošos. Šiuo atveju paslaugų teikimas ne privačių miškų savininkams neremiamas.

Investicijos turi būti daromos į ne mažesnę kaip 1 ha miško valdą.

Projekto finansavimas

Teikiant paraišką didesnei nei 150 tūkst. litų paramai miškų ekonominei vertei didinti, didžiausia vienam projektui skiriama suma pagal pirmąją veiklos sritį siekia 172 640 litus, o pagal antrąją – 690 560 litus. Paramos taip pat galima kreiptis ir pagal abi veiklos sritis iš karto, tačiau bendra paramos suma negali viršyti 690 560 litų.

Pagal supaprastintąsias paramos teikimo taisykles maksimali paramos suma vienam projektui negali būti didesnė negu 150 tūkst. litų. Jeigu per vieną kvietimo teikti paraišką laikotarpį pareiškėjas įgyvendina projektą, jis gali vėl kreiptis dėl paramos, tik svarbu, kad tam pačiam pareiškėjui skirtos paramos suma per vieną kvietimo teikti paraišką laikotarpį neviršytų 300 tūkst. litų.

Finansavimo intensyvumas tiek mažesnei, tiek didesnei paramai yra toks pats. Iki 60 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų gali tikėtis ūkininkaujantys mažiau palankiose vietovėse bei *Natura 2000* teritorijose ir siekiantys paramos pagal pirmąją veiklos sritį. Iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų kompensuojama likusiose vietovėse esančiuose miškuose ir dalyvaujant antroje veiklos srityje.

Vietoj šienavimo planuoja veisti gluosnius

Trumpos rotacijos plantaciniai želdiniai kertami dažniau nei kas penkerius metus, todėl jų veisimas greitai atsiperka

Redakcijos archyvo nuotr.

Marius RAZAUSKAS

Nepigius ir gamtą teršiančius naftos bei dujų produktus naudinga keisti biokuru. Jo gamybai itin didelį dėmesį skiria Europos Sąjunga (ES), kuri skatina auginti trumpos rotacijos plantacinius želdinius.

Minėtų augalų veisimas yra remiamas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos (KPP) priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ trečiąją veiklos sritį „Trumpos rotacijos plantacinių želdinių veisimas“.

Plantaciniams želdiniams priskiriami gluosniai, karklai, drebulės, baltalksniai – tai augalai, kurių laikas tarp 2 kirtimų yra ne ilgesnis nei 5 metai. Jie yra tinkami biokuro gamybai, nes daug metų nereikia laukti kol užaugs ir juos bus galima nukirsti. Be to, jų auginimas greitai atsiperka.

Iki metų pabaigos paraiškas pagal trečiąją veiklos sritį galima pateikti į Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) teritorinius skyrius pagal numatomą projekto įgyvendinimo vietą. Iki spalio pabaigos buvo pateikta 11 paraiškų, o su 8 pareiškėjais pasirašytos sutartys paramai gauti. Daliai paramos gavėjų jau išmokėta ir parama – daugiau nei 210 tūkst. litų.

Žemė turi būti naudinga

Auginti trumpos rotacijos plantacinius želdinius nusprendė ir Zarasuose gyvenantis Edvardas Borisevičius, kuris jau pasirašė paramos teikimo sutartį su NMA. „Savo projektui paramą turėčiau gauti kitąmet rudenį, kai bus atlikti visi numatyti darbai ir pateikti reikalingi dokumentai. Šiomet, kaip numatyta, laukuose nupurškiau žolę, gal dar pavyks ir žemę suurti, o kitąmet pavasarį planuoju pradėti sodinimą“, – „Artoju“ pasakojo zarasiškis.

Edvardas planuoja apie 25 ha žemės apšodinti gluosniais. Pasak jo, anksčiau valdose buvo tiesiog šienaujama, tačiau palaipsniui mažėjant galvijų skaičiui, nusprendė keisti veiklos kryptį. „Norisi, kad žemė

SVARBU

- Paramos gali kreiptis fiziniai ir juridiniai asmenys, teisėtai valdantys žemės ūkio naudmenas, t. y. jos gali būti nuomojamos iš privačių asmenų ar valdomos panaudos ir kitais pagrindais ne trumpiau kaip 10 metų nuo sutarties pasirašymo dienos.
- Paraiškas iki metų pabaigos galima teikti NMA teritoriniuose skyriuose pagal numatomą projekto įgyvendinimo vietą.

duotų naudos. Aš asmeniškai galvijų neauginu, be to ir Zarasų rajono žemės nėra derlingos“, – priežastis kodėl veis gluosnius vardijo ūkininkas.

Po ketverių penkerių metų užaugintus medžius Edvardas planuoja tiekti Zarasų rajono katilinei, kuri yra kūrenama ir mazutu, ir pjuvenomis. „Buvo metas, kai į katilinę pjuvenas vežė net iš Anykščių. Transportavimas kainuoja nemažai, todėl, manau, reikalingą žaliavą jiems bus pigiau realizuoti iš to paties rajono“, – svarstė Edvardas.

Paramos intensyvumas

Norėdami veisti trumpos rotacijos želdinius, fiziniai ir juridiniai asmenys turi prisidėti ir savo lėšomis. Daugiausia paramos lėšomis – iki 60 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų – finansuojama dar 40-mečio nesulaukusiems jauniems ūkininkams, kurie dirba mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse. Iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų finansuojama jauniems ūkininkams ar ūkininkaujantiems mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, o visiems likusiems – iki 40 proc.

Didžiausia paramos suma vienam projektui – 690 560 litų. Maksimali išmoka už 1 hektarą, apsodintą želdiniais, gali siekti 5179 litų.

Paramos lėšomis remiamas želdinimo projekto parengimas, dirvos paruošimas, sodinukų įsigijimas ar sodinimas, bendrosios ir projekto viešinimo išlaidos. Plantaciniams želdiniams veisti *Natura 2000* teritorijose parama neteikiama.

Galima auginti ir nuomojamoje žemėje

Siekiant efektyviau įsisavinti paramą, buvo pakeistos minėtos KPP priemonės įgyvendinimo taisyklės. Nuo šiol trumpos rotacijos želdinius leidžiama veisti ir ne nuosavoje žemėje, t. y. naudmenos, į kurias ketinama investuoti, gali būti nuomojamos iš privačių asmenų ar valdomos panaudos ir kitais pagrindais.

Žemės ūkio naudmenų nuoma ar panauda privalo būti ne trumpesnė kaip 10 metų nuo sutarties pasirašymo dienos. Be to, nuomos, panaudos ar kitais pagrindais naudojamų žemės ūkio naudmenų sutartys turi būti įregistruotos Registrų centre. Tokiose sutartyse taip pat turi būti numatyta trumpos rotacijos plantacinių želdinių įveisimo galimybė.

Reikalingi dokumentai

Kartu su paraiška NMA reikia pateikti numatomų įgyvendinti projektų aprašus ir įgaliotųjų institucijų patvirtintus plantacinių želdinių įveisimo energetiniais tikslais projektus. Pastaruosiuose projektuose turi būti užtikrinama, kad nebus daroma žala drenažo sistemoms. Projektų aprašuose turi būti numatytos ir pagrįstos investicijos, jų tikslai, galimi finansavimo būdai, projekto įgyvendinimo terminai.

Projektus ar jų dalį skolintomis lėšomis įgyvendinantys pareiškėjai iki paramos sutarties su NMA pasirašymo nebeprivalo pristatyti paskolos sutarčių. Tai galima padaryti ir iki pirmojo mokėjimo prašymo pateikimo. Tačiau kartu su paraiška turi būti pateikiami paskolos suteikimo galimybę patvirtinantys dokumentai. Jei projektas bus vykdomas nuosavomis lėšomis, NMA reikia pristatyti raštišką patvirtinimą.

Pareiškėjai turėtų įsidėmėti, kad apželdinamas plotas negali būti mažesnis kaip 1 ha, o sodinti reikia laikantis geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimų.

Apleistuose plotuose stiebiasi miškai

Modestas GRIGAITIS

Apsodinti mišku tiek žemės ūkio paskirties, tiek apleistą ar nenaudojamą žemę tampa vis populiaresniau.

Tą įrodo gausus pareiškėjų, siekiančių paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemonės „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ ir „Pirmas ne žemės ūkio paskirties ir apleistos žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“, skaičius.

Vien tik šiemet per du paraiškų rinkimo etapus Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) sulaukė 273 pareiškėjų, norinčiųjų apželdinti žemės ūkio paskirties žemę ir 290 pareiškėjų, norinčių apželdinti apleistą ir nenaudojamą žemę. Iš viso per porą metų pagal pirmąją KPP priemonę pateiktos 569, o pagal antrąją – 549 paraiškos.

Miško įveisimas – pagal projektą

Nemaža dalis pareiškėjų jau sulaukė ES išmokų. Pirmą kartą apželdinusiems žemės ūkio paskirties žemę jau išmokėta daugiau nei 4,3 mln. litų, o apleistą ar nenaudojamą žemę – daugiau nei 9,4 mln. litų. Pagal abi minėtas KPP priemones pareiškėjais gali būti fiziniai ar juridiniai asmenys, kuriems žemė priklauso nuosavybės teise. Taip pat parama gali pasinaudoti ir valstybinės žemės valdytojai.

NMA specialistai atkreipia dėmesį, kad įveisiamo miško sklypas, neatsižvelgiant į tai, ar miškas jau įveistas, ar ne, po paraiškos pateikimo turi būti pažymėtas stulpeliais. Be to, miškas turi būti įveistas tiksliai taip, kaip nurodyta Miško želdinimo ir žėlimo projekte – pasodintas tikslus medelių kiekis ir įveistos tos medžių ir krūmų rūšys, kurios nurodytos projekte.

Jeigu prieš teikiant paraišką miškas nebūvo įveistas, tai reikia padaryti per tris miško želdinimo sezonus nuo paraiškos pateikimo NMA Kontrolės departamento teritoriniams skyriams. Pavasarinis miško želdinimo sezonas tęsiasi iki liepos 1 d., rudeninis – iki gruodžio 15 d.

Pažymos – iki gruodžio 15 d.

Pagal abi KPP priemones ūkininkams mokamos dviejų rūšių išmokos: už miško įveisimą ir naujai įveisto miško priežiūrą ir apsaugą. Pirmą kartą žemės ūkio paskirties žemę apželdinantiems paramos gavėjams priklauso ir prarastų pajamų kompensavimo išmoka, padengianti prarastas pajamas iš žemės ūkio veiklos įveisus mišką. Ji kasmet mokama 15 metų.

Miško įveisimo išmoka yra vienkartinė ir ją paramos gavėjas gauna tuomet, kai pateikia Regiono aplinkos apsaugos departamen-

Nederlingą ar apleistą žemę ūkininkams naudingiau apsodinti mišku

Redakcijos archyvo nuotr.

SVARBU

■ Pareiškėjui ar paramos gavėjui gavus NMA paklausimą, į jį reikia atsakyti per 10 darbo dienų. Jei prašomos informacijos pateikti negalite, apie tai turite informuoti NMA. Taip pat reikia raštu informuoti apie visus numatomus pakeitimus, susijusius su projekto įgyvendinimu.

to rajono agentūros skyriaus (RAAD) išduotą pažymą apie miško želdinimo darbų kokybės įvertinimą. Pažymą reikia pateikti per 60 kalendorinių dienų nuo jos išdavimo dienos, bet ne vėliau nei per tris galimus miško želdinimo sezonus.

Išmoka už miško priežiūrą ir apsaugą mokama kasmet 5 metus. Tiesa, prieš tai paramos gavėjas turi pateikti RAAD išduotą pažymą apie miško želdinių ar žėlinių apskaitą. Įveisus mišką pavasarinio miško želdinimo sezono metu, pažymą reikia pateikti pirmaisiais ir trečiaisiais miško įveisimo metais iki gruodžio 15 d. Įveisus mišką rudeninio miško želdinimo sezono metu, pažymą reikia pateikti antraisiais ir ketvirtaisiais miško įveisimo metais iki gruodžio 15 d. Šis reikalavimas nėra taikomas valstybinės žemės valdytojams, taip pat pirmą kartą ne žemės ūkio paskirties ar apleistą žemės ūkio paskirties žemę apželdinantiems asmenims.

Miško įveisimo, įveisto miško priežiūros ir apsaugos išmokos mokamos už kiekvieną įveisto miško hektarą. Šių išmokų dydžiai priklauso nuo miško želdinių sudėties.

Paramos gavėjai NMA taip pat turi teikti ir pažymą apie miško želdinių ar žėlinių kokybės įvertinimą. Jei įveistame miške vyrauja minkštųjų lapuočių medžių rūšys, kokybės įvertinimas turi būti atliktas ir pažyma NMA teritoriniam skyriui pateikta iki gruodžio 15 d. penktaisiais arba šeštaisiais, jeigu spygliuočių arba kietųjų lapuočių medžių rūšys – septintaisiais arba aštuntaisiais miško įveisimo metais.

Nepriėjusius sodmenis reikia atsodinti

Nepateikus RAAD pažymos apie miško želdinimo darbų kokybės įvertinimą, pažymos apie miško želdinių apskaitą ir pažymos apie miško želdinių ar žėlinių kokybės įvertinimą, parama neteikiama.

Su pažymomis privaloma pateikti želdinamų medžių rūšių miško sodmenų arba sėklų Pagrindinį miško dauginamosios medžiagos kilmės sertifikata ir jų įsigijimo dokumentus.

Dar vienas svarbus reikalavimas – nepriėję sodmenys, nesudėgusios sėklos per artimiausius tris miško želdinimo sezonus turi būti atsodintos, kad būtų įvykdytas Miško želdinimo ir žėlimo projektas, nekeičiant paramos sumos ir nenukrypstant nuo miško želdinių rūšinės sudėties. Atsodinus nepriėjusius sodmenis, iki einamųjų metų gruodžio 15 d. paramos gavėjas privalo pateikti Pagrindinį miško dauginamosios medžiagos kilmės sertifikata ir įsigijimo dokumentus.

Įsipareigojimų perleidimas

Pareiškėjai arba paramos gavėjai taip pat turi galimybę perleisti įsipareigojimus kitam asmeniui. Tokiu atveju perėmėjas turi raštu prisiimti įsipareigojimus, perimti žemės sklypą, kuriame veisiamas ar įveistas miškas ir savo vardu jį įregistruoti Nekilnojamojo turto registre. Taip pat jis turi įregistruoti valdą Žemės ūkio ir kaimo verslo registre. Svarbi sąlyga – įsipareigojimų perėmėjas turi atitikti visus pareiškėjui ar paramos gavėjui keliamus reikalavimus.

Apie visus numatomus pakeitimus, susijusius su projekto įgyvendinimu, NMA reikia informuoti raštu.

Paramos gavėjams reikėtų įsidėmėti, kad siekiant paramos pagal KPP priemonę „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ visoje valdoje turi būti laikomasi kompleksinio paramos susiejimo reikalavimų, kurie apima valdymo ir geros agrarinės bei aplinkosaugos būklės reikalavimus.

Ekologinis jonaviškių ūkis – tarsi kūdikis

Darius ir Giedrė Gaigalai prisipažįsta, kad sodybos kaime nė už ką nekeistų į butą mieste

Autorės nuotr.

Regina SAVICKAITĖ

„Aš myliu galvijus. Visa tai, ką darau, man pačiam patinka. Gal ūkininkavimas buvo užprogramuotas genuose?“ – samprotauja Jonavos rajone Šilų seniūnijoje įsikūręs 33 metų Darius Gaigalas ūkininkaujantis kartu su žmona Giedre.

Šiomet „Pažangiausio ekologinio ūkio“ konkurse Darius ūkis išrinktas geriausiu pavyzdiniu šeimos ekologiniu ūkiu Lietuvoje.

Sodyba panaši į pilį

Maždaug už 1,5 kilometro nuo Šilų gyvenvietės esanti jų sodyba panaši į nedidelę pilį – ji pastatyta ant kalvos ir matosi jau iš tolo. Sutuoktinių namas – iš medžio. Būtent tokio būsto jie visados ir norėjo.

„Mes net užuolaidų neturime. Gyvename atokiai, aplinkui nėra jokių kaimynų, o pro langus atsiveria gražūs vaizdai, ypač pavasarį, aplinkui sužydėjus rapsams“, – pasakoja G.Gaigalienė.

Tiek Giedrė, tiek Darius kilę iš miesto. Tačiau abu jie dabar sodybos kaime nė už ką nekeistų į butą mieste.

Aplankė kolegas iš kitų šalių

Gyvulininkystė ir daržininkystė besiverčiantys ūkininkai, 70 hektarų valdose augina mėšinius galvijus ir daržoves. Jau daugiau nei dešimt metų D.Gaigalas verčiasi ekologine augalininkyste, o nuo šiemet ekologiškai augina ir mėšinius galvijus. Būtent mėšinių galvijų, kurių ūkyje yra 49, auginimas ir yra pagrindinė veikla. Jaučius jis parduoda mėšai, o telyčias laiko veislei.

Kol kas sutuoktinių ūkis – tarsi kūdikis, kurio nepaliksi be priežiūros. Mat gyvulininkystė įpareigoja – mykiančių galvijų nepaliksi vienu, ir savo malonumui nenuvažiuosi, pavyzdžiui, prie jūros.

Nors dabar keliauti pora neturi galimybių, tačiau anksčiau jie yra aplankę kitų šalių ekologinius ūkius – dar studijuodamas Darius maždaug metus laiko dirbo viename Amerikos ūkyje, o Giedrė praktiką atliko Suomijoje.

„Mes patys tokį gyvenimo būdą pasirinkome ir jis mums patinka. Kartais pagalvoju, kad gal ateis laikas, kai panaši tvarka bus ir Lietuvoje. Tarkim, Suomijos ūkininkams, auginantiems galvijus, valstybė suteikia mėnesio atostogas. Tuo tarpu jų ūkius prižiūri kiti žmonės“, – lygina G.Gaigalienė.

Trąšų nenaudoja

Ūkininkas sėja ir javus. Dalį jų parduoda, o kitus naudoja savo ūkio reikmėms. Šeima augina apie vieną hektarą bulvių ir 20 arų morkų. Visos daržovės trešiamos tik mėšlu. „Jokių chemikalų nenaudojame. Vienintelis ginklas prieš želiančią žolę – kauptukas“, – juokavo jonaviškiai.

Prieš kelerius metus ūkininkai savo užaugintas daržoves pardavinėjo ekologiškų prekių turguje Kaune. Dabar užaugintų daržovių vežti į turgų nebereikia – klientai patys atvažiuoja į namus.

„Mūsų daržovių kiekiai nėra dideli, todėl viską parduodame arba į namus atvažiuojušiemis klientams, arba patys pristatome žmonėms. Daržoves auginame ne pirmus metus, todėl jau turime ir ištikimų klientų ratą“, – kalbėjo pašnekovai.

Prieš kelerius metus sutuoktiniai buvo pasišovę auginti didesnius plotus daržovių, tačiau vėliau šio sumanymo atsisakė. Pavyzdžiui, auginant daugiau morkų, reikia daugiau darbo rankų jas nuravėti.

„Prieš kelerius metus labai trūko darbo jėgos – nebuvo ką pasisamdyti ūkio darbams, todėl plėsti daržų nenorėjome. Ir dabartinius 20 arų, kuriuose auginame morkas, ravi sam-

domi žmonės“, – pastebi D.Gaigalas.

Darže dirba savo malonumui

Morkų ir bulvių laukuose D.Gaigalo žmona Giedrė – reta viešnia. „Aš neraviu morkų. Juk esu ūkininko žmona!“ – linksmai kalbėjo moteris. Jos žinioje – virtuvės dydžio daržas savoms reikmėms, trimečio sūnaus priežiūra ir namų jaukumas.

Giedrė šalia namų esančiame darže augina daržoves, o namuose – gėles. „Neįsivaizduoju, kaip gyvenant kaime galima neturėti savo daržo. Rūpintis juo – vienas malonumas“, – kalbėjo moteris. Darius juokauja, kad žmona turi savotišką mainų sistemą: „Ji įvairia žemės ūkio produkcija keičiasi su kaimynais“.

Be to, iš kitų ūkininkų sutuoktiniai perka triušio mėsą. Savo reikmėms jie laiko ir kelias avis. Ūkininkai įsitikinę, kad toks gyvenimo būdas leidžia ne tik sutaupyti, bet ir valgyti kokybišką maistą.

Krizė palietė mažiau

Tiek Darius, tiek Giedrė įsitikinę, kad kai žmonės krizė palietė mažiau nei miestiečius. „Juk niekada negalėtum pasakyti, kad kaime trūksta darbo. Tikrai ne. Jo kaime visada yra daug. Be to, dėl ekonominio sunkmečio žmonės juk nenustoję valgyti“, – teigia D.Gaigalas.

Artimiausiuose ūkininkų planuose – sodybos tvarkymo darbai. Pasak pašnekovų, dar reikėtų pasirūpinti ir aplinka, ir namo antrojo aukšto įrengimu.

Nors ekonominė situacija nėra itin palanki, kitais metais ūkininkas ketina dar teikti paraišką ir Europos Sąjungos paramai gauti. Iki šiol ūkininkų šeima vertėsi be ES paramos. „Turiu du traktorius, bulvių sėjimą. Technika jau pasenusi, todėl norėtuosi ją atnaujinti“, – ateities planais dalijosi pašnekovas.

Asmeninio archyvo nuotr.

„Mis Lietuva 2009“ Vaida Petraškaitė kol kas apie ūkininkavimą negalvoja, bet neatmeta galimybės ateityje prisidėti prie tėčio vykdomos veiklos

Mis Lietuva **VAIDA PETRAŠKAITĖ:** kaime augę žmonės mažiau išlepe

Marius RAZAUSKAS

Kone kiekviename interviu ji pažymi kilusi iš nedidelio miestelio. Tokiu būdu kaskart norėdama pabrėžti, kad visai nebūtina augti mieste, norint sulaukti pripažinimo.

Taip, mes turime omenyje gražiausios šių metų merginos kariną užsidėjusią Vaidą Petraškaitę. Ji prisipažįsta, kad iškovojusi „Mis Lietuva 2009“ titulą, į Prienų rajone Balbieriškio seniūnijoje esantį Mardosų kaimą sugrįžta rečiau, tačiau net ir dabar nesibodi padėti stambų pienininkystės ūkį valdantiems tėvams.

Vilniuje geodezininke dirbanti ir toliau studijuojanti 23-ėjų metų mergina, „Artojui“ papasakojo apie gyvenimo kaime privalumus ir trūkumus.

Pasiilgsta namų ir gamtos

Užaugau Prienų rajone esančios Balbieriškio seniūnijos Mardosų kaime. Jame yra tik vienkiamiai, kuriuos galėčiau suskaičiuoti ant rankų pirštų. Ten žmonės nesėdi rankų sudėję, o verčiasi augalininkyste ar gyvulininkyste.

Kai tik išvykau studijuoti, namo grįždavau kas savaitę, dabar, kai atsirado daugiau veiklos mieste – kas dvi tris savaites ar netgi rečiau. Namų jaukumo, aišku, pasiilgstu, ten gamta, namiškiai, o miestas lieka miestu.

Manau, kad kaime augę žmonės yra natūraliesni, paprastesni, jie mažiau arogantiški, išlepe negu miestiečiai. Visą jaunimą taip kategoriškai apibūdinti negalima, bet dalis pasižymi minėtais skirtumais. Nors Vilniuje studijuojau neseniai, mama sako, kad ir aš jau pasikeičiau. Pati kartais pamąstau, kad miestas į nelabai gerąją pusę keičia žmones, jie tampa didesniais egoistais.

Ravėjimas – menkas malonumas

Kaime gyventi geriau, nes čia grynas oras, nuo vaikystės žmonės pratinami prie darbo, mažai dykinėja. Be to, tėvams lengviau auklėti vaikus, nes kaime nesusiduriama su įvairiomis pagundomis ir blogybėmis – rūkymu ar narkotikais. Aišku, yra ir trūkumų – mažiau veiklos, vaikams po pamokų nėra galimybių užsiimti užklasine veikla, lankyti įvairius būrelius.

Man patinka šeimnininkauti namuose, padėti mamai prižiūrėti gėles, aplinką. Nepaisant to, kad namo grįžtu rečiau, tačiau ir dabar padedu jai tvarkytis. O vasarą kaime – tik spėk sukstis, tiek daug įvairiausių darbų. Kaime padedu ir šieną grėbti, vartyti, anksčiau tekdavo ir supresuotą šieną mėtyti, o vaikystėje – ir švarius grūdus nuo blogų atsijoti. Tai darbai, kurie būdavo linksmi ir patikdavo, o tokie kaip runkelių ar bulvių ravėjimas buvo menkas malonumas.

Su žemės ūkio technika dirbti neteko, o, pavyzdžiui, karvę melžti vaikystėje ban-

džiau. Kartu su močiute eidavome į ganyklas. Tuomet man buvo smalsu, kaip tos karvės yra melžiamos. Dabar viskas modernizuota, rankomis niekas karvių musų ūkyje nebemelžia.

Tėvai tuščiomis į Vilnių neišleidžia

Dabar tėvai man daug padeda, jie tuščiomis į Vilnių neišleidžia, – įdeda įvairių ekologiškų pieno produktų, daržovių, gardaus krosnyje kepto balto pyrago.

Šiuo metu apie ūkininkavimą tikrai negalvoju. Nors nežinau kur ateityje gali pasisukti mano mintys ir keliai. Neatmetu galimybės kažkada prisidėti prie tėčio vykdomos veiklos. Juk tiek daug darbo įdėta sukiant tokį ūkį, koks jis yra dabar.

Palinkėjimai ūkininkams

Sprendžiant iš tėčio verslo, situacija žemės ūkyje dabar yra nelengva, todėl ūkininkams palinkėčiau nestokoti optimizmo, vengti pesimistiškų nuotaikų ir, manau, ateityje padėtis bus daug geresnė.

Pasiūlykite įžymybę

„Artojas“ kas mėnesį pateikia originalias žinomų Lietuvos žmonių mintis apie kaimą ir žemės ūkį. Kokių žinomų žmonių pasakojimus dar norėtumėte išgirsti? Savo numylėtinius siūlykite elektroninio pašto adresu info@artojas.lt.